

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у квітні 2024 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

5–6 квітня відбулася стратегічна сесія Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України за сприяння програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «РАДА: наступне покоління» –п’ятирічної ініціативи (2021–2026), яку впроваджує ГО «Інтерньюз-Україна». Діяльність програми спрямована на просування реформ «наступного покоління» для Верховної Ради України для того, щоб допомогти парламенту стати сучасною, ефективною інституцією, яка сприяє підзвітності та демократичному розвитку в Україні. Стратегічна сесія Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики мала на меті проаналізувати поточну діяльність, окреслити пріоритетні напрями державної політики та спланувати подальшу роботу, зважаючи на умови воєнного стану і євроінтеграційні процеси. У сесії також взяли участь представники Міністерства культури та інформаційної політики України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Українського інституту національної пам’яті, Національного заповідника «Києво-Печерська лавра». Упродовж двох днів учасники представляли свої позиції та дискутували на такі теми, як: медіа та інформаційна політика; релігія та духовність; національна пам’ять; культурна спадщина; креативна індустрія.

9 квітня в Україні стартувала кампанія Ради Європи «Журналісти мають значення». Вона присвячена безпеці журналістів та інших працівників медіа в Україні. При Міністерстві культури та інформаційної політики України було створено Координаційний комітет з реалізації кампанії в Україні. В межах події учасники провели перший раунд дискусій з безпеки журналістів та пріоритетів кампанії Ради Європи «Журналісти мають значення» на 2024 рік. Обговорення стосувались основних викликів, з якими стикаються медіа та журналісти під час війни, стану медіа на тимчасово окупованих територіях України; оцінки ситуації з розслідуванням злочинів проти журналістів, правових гарантій, що вже існують, а також визначення напрямів з їх підсилення.

Міжнародний фонд ALIPH готовий підтримати Одеський національний художній музей – виділити гроші на відновлення музею, що постраждав від ракетного удару 5 листопада 2023 року. Наразі фонд вже сплатив дефектний акт. У музеї планують провести протиаварійні та консерваційні роботи. Про це йшлося на зустрічі т. в. о. міністра культури та інформполітики України Ростислава Карандеєва з представниками мистецької галузі в Одеському національному художньому музеї. Під час робочого візиту до Одеси 15 квітня Р. Карандеєв також оглянув місцевий Будинок вчених та заявив про його внесення до списку будівель, на нагальний ремонт яких Італія виділить €45 мільйонів. Кошти спрямують на першочергові роботи з відновлення пам'яток архітектури у зоні ЮНЕСКО.

16 квітня у кінотеатрі «Оскар» в ТРЦ «Гулівер» у Києві відбулась гала-презентація проєкту та мультфільму «Книга-мандрівка. Міста», створеного за підтримки проєкту USAID «Зміцнення громадської довіри» (UCBI). Проєкт «Книга-мандрівка. Міста» створено одночасно у двох форматах мультфільмів, що виходить на офіційному YouTube-каналі «Книга-мандрівка. Україна», та книг, які видано Видавництвом Старого Лева. Проєкт розповідає про шість незламних міст України: Харків, Чернігів, Суми, Запоріжжя, Миколаїв та Київ. Гала-презентацію відвідав, зокрема, директор місії Агентства США з міжнародного розвитку USAID Джеймс Хоуп.

Журнал про мистецтво та колекціонування «Антиквар» уперше за 18 років існування вийшов двома мовами – українською та узбецькою. Основою цього номера журналу став видавничо-виставковий проєкт «Самаркандська епопея українських художників». Ідея зібрати якомога більше інформації про українських митців, що в 1941–1944 роках жили й працювали в Самарканді, показати їхні твори на спеціальній виставці поступово оформилася у великий видавничо-виставковий проєкт. Урочиста презентація тематичного номера журналу «Антиквар» відбулася 15 квітня у Національному музеї «Київська картинна галерея». У презентації взяли участь, зокрема, Галина Алавердова, кураторка проєкту; Микола Дорошенко, Посол України в Узбекистані та запрошений редактор випуску; Алішер Курманов, Посол Республіки Узбекистан в Україні; Зафар Хашимов і Олег Ревчук, співголови Узбецько-української ділової ради та спонсори видання.

За кордоном

Заступниця голови Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Євгенія Кравчук розпочала роботу в новоствореному українському Національному комітеті програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» (IFAP) на посаді заступниці голови. Робота в ньому буде спрямована на реалізацію пріоритетів України у сферах мандату програми, зокрема за такими напрямками: інформація для розвитку; інформаційна грамотність; цифрове збереження інформації та посилений доступ до інформаційних ресурсів шляхом цифрового збереження бібліотечних фондів, архівів, музеїв; інформаційна етика; доступність інформації; мультилінгвізм. Також у координації з ЮНЕСКО здійснюватиметься ефективна боротьба з російською дезінформацією і

пропагандою, політична ізоляція агресора та обов'язкове припинення його членства в ЮНЕСКО.

Французький кіноактор Ален Делон отримав державну нагороду України, орден «За заслуги», на знак подяки за підтримку країни від самого початку повномасштабної війни. Відзнаку актору продемонстрував Надзвичайний і Повноважний Посол України у Французькій Республіці Вадим Омельченко в ефірі франкомовного глобального телеканалу TV5 Monde.

В будівлі Європейського парламенту «Station Europe» у Брюсселі до 25 квітня можна було відвідати виставку «(Не)помітні історії», присвячену історіям дев'яťох осіб, які пережили полон, депортацію, зумовлені війною, чи були змушені залишити свої домівки на тимчасово окупованих територіях. Виставку було організовано Фондом ООН у галузі народонаселення в Україні спільно з Офісом Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції за сприяння Представництва України при ЄС та за фінансової підтримки уряду Бельгії.

22 квітня у Будапешті розпочався європейський тур мобільної фотовиставки-інсталяції «Лабіринт Свободи», під гаслом «Захисти Європу: голосуй проти російського впливу». Тур проводить австрійська організація MRIJA, яка привертає увагу до війни в Україні та показує до яких трагічних наслідків призводить політична пасивність. Будапештський захід відбувся на площі Базиліки Святого Іштвана та був організований у співпраці Української асоціації «Єдність» та благодійної організації BONA FIDE.

Про створення нової культурно-дослідницької інституції в Україні, у Львові, – Інституту документування і взаємодії (Institute for Documentation and Exchange, INDEX) – оголосив Інститут гуманітарних наук Відня (Institut für die Wissenschaften vom Menschen, IWM). INDEX – це незалежна інституція, що є продовженням багаторічної роботи IWM з Україною. INDEX має кілька цілей: гуртувати ініціативи, що документують російську війну проти України; сприяти міжнародній інтелектуальній взаємодії за допомогою стипендій і грантів для дослідників і дослідниць, культурних діячів з України та з-за кордону. Партнери проєкту: Фондація Темертеїв (Канада), львівський Центр міської історії.

Інформаційна безпека в Україні

25 та 26 квітня у Києві проходила Міжнародна конференція з медіаграмотності та регулювання медіа. Організувало захід Міністерство культури та інформаційної політики України за співпраці з Програмою підтримки ОБСЄ для України, Офісом Ради Європи в Україні, організацією International Media Support, Програмою розвитку ООН, UNESCO в Україні, Представництвом Європейського Союзу в Україні, урядом Японії. Конференція зібрала понад 140 учасників в Києві та онлайн: представників українських державних інституцій, медіа, громадських та міжнародних організацій. Під час заходу обговорювали успішні кейси з поширення медіаграмотності, розбирали методи вимірювання рівня медіаграмотності серед населення, гендерну

політику в медіа тощо. Подію відкрили представники високого рівня з боку співорганізаторів заходу: Представниця ОБСЄ з питань свободи медіа Тереза Рібейро, Посол Європейського Союзу в Україні Катаріна Матернова, Голова Офісу Ради Європи в Україні Мацей Янчак.

Закордонне українство

В Україні

Виставка міжнародного проєкту «Ляльки для ненароджених» демонструватиметься з квітня до листопада в Меджибізькому замку на Хмельниччині, де працює музейна експозиція пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років. На виставці представлено понад 80 сюжетних композицій від майстрів-лялькарів з багатьох регіонів України та діаспори, що проживає у Німеччині, Польщі та Португалії. Проєкт розпочався у 2018 році, в ньому беруть участь німецько-українська спілка «KOLOS», ГО «Обрядова культура України» та творча група «Авторська лялька-мотанка».

За кордоном

12–15 квітня у Бухаресті (Румунія) відбувався саміт Світового Конгресу Українців – зібрання, яке відвідали понад 200 очільників та представників українських громад із 55 країн. Учасники саміту намагалися окреслити стратегії подальшої підтримки України й захисту її інтересів в умовах безпрецедентних безпекових та екзистенційних викликів. До саміту долучилися Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії Ігор Прокопчук та Посол з особливих доручень Міністерства закордонних справ України Мар'яна Беца, яка взяла активну участь у робочих сесіях саміту, на яких обговорювали питання інтеграції українських переселенців у громади, сприяння політиці їхнього повернення в Україну, шляхи розбудови молодіжного руху в діаспорі, як зберегти українську ідентичність за кордоном шляхом роботи з українською школою тощо.

У межах свого мандату М. Беца наразі здійснює низку закордонних візитів. Наприкінці квітня вона взяла участь у конференції «Діаспора та глобальна українська спільнота – сильні партнерки у відновленні України», яка відбулася у Берліні. Її учасниками були понад 120 представників 80 українських організацій з 12 країн Європи, а також з України – дискутували в семи тематичних групах, які охоплювали теми адвокації інтересів України в державах перебування, культури та освіти, протидії дезінформації і комунікації тощо. Організаторами конференції стали співзасновниця та голова ГО «Open Platform», співзасновниця та заступниця голови ГО «Альянс Українських Організацій», політологиня Наталія Пригорницька та Катерина Павлова, старша координаторка проєктів у ГО CRISP.

Українська громада у Чикаго (США) провела зустріч з Олександрою Матвійчук, головою організації «Центр громадянських свобод» (лауреат Нобелівської премії миру 2022 року). Темою зібрання й дискусії була «Україна: складний шлях до свободи». Подію в Чикаго організували Український

інститут модерного мистецтва та Києво-Могилянська Фундація в Америці, на чолі з Віцепрезиденткою СКУ в Північній Америці Мартою Фаріон.

Представники української діаспори Греції провели 28 квітня в Афінах на площі Сінтагма міжнародний фестиваль «Барви писанки – писанкове дерево». Культурний захід проходив під егідою Посольства України в Грецькій Республіці за організації Товариства підтримки та розвитку культурної спадщини «Трембіта» та Об'єднаної української діаспори в Греції. У святі взяли участь молодіжний хореографічний ансамбль «Edelweiss», Андреас Анагнастопулос з Української недільної школи «Трембіта» у Греції, танцювальна студія «CATS», Міжкультурне Греко-румунське товариство «Дакія», Греко-грузинське культурне товариство. У рамках фестивалю було проведено майстер-клас зі створення української писанки.

20–21 квітня в Афінах відбувся благодійний ярмарок «Ольвія», організований спільнотою «Українки в Греції» за підтримки Посольства України в Грецькій Республіці та муніципалітету Вула-Варі-Вулягмені. Під час ярмарку можна було придбати унікальні вироби ручної роботи, створені українськими митцями, також було представлено традиційні українські страви. Перед гостями виступили учні Української суботньої школи при культурно-освітньому центрі «Берегиня».

У місті Куритиба (штат Парана, Бразилія), пройшла презентація книги про 130-річну історію української громади в Бразилії «130 anos Imigração ucraniana o Brasil». Місто Куритиба є столицею штату та центром українства в Бразилії. У Парані мешкає найбільша українська громада, а українська мова у цьому муніципалітеті – друга офіційна. Подію провели Товариство українців Бразилії – SUBRAS та фольклорний клуб «Полтава». Участь у презентації також узяв президент Українсько-бразильської центральної репрезентації Віторіо Соротюк, який є серед упорядників цього видання.

У Бібліотеці й архіві імені Тараса Шевченка в Лондоні відбулася лекція про передумови створення Союзу українців у Великій Британії. Серед присутніх були, зокрема, науковці з України, які тимчасово перебувають у Великій Британії, а також дипломат посольства України Інна Єгорова.

До 10-річчя заснування ансамблю українського танцю «Пролісок», що є офіційним танцювальним колективом Лондонського відділу Союзу українців у Великій Британії, було проведено концерт «Step into Ukraine – A Benefit Concert for Ukraine». Зібрані кошти передано українським гуманітарним організаціям, зокрема, London Euromaidan, Ukrainian Children SOS.

7 квітня у Таллінні, в приміщенні Центру української культури, Союз українок Естонії провів літературний захід «Сучасна поезія воєнного часу», який зібрав поетес з різних куточків України, таких як Харківщина, Запоріжжя та Івано-Франківщина.

В Українській бібліотеці парафії Св. Варвари у Відні (Австрія) 7 квітня відбувся перегляд мюзиклу про письменників Розстріляного відродження «Ти [Романтика]», створеного проектом «МУР». По завершенні заходу вдалося назбирати 140 євро для благодійного фонду волонтерки бібліотеки Ольги

Стасюк Stasiuk Foundation. Кошти спрямовують на медицину для захисників України.

Фестивалі В Україні

27–28 квітня у столичному клубі Keller проходив фестиваль «Мистецтво – зброя та JASNA 1: витіснена культура», створений у співпраці з варшавським клубом JASNA 1. Захід являв собою мультидисциплінарну серію подій, націлену на допомогу артистам, яким довелося змінити місце свого проживання через російську агресію. У програмі заходу – театр, виставка сучасних художників, DJ- та live-музичні виступи, лекції та аудіовізуальні перфоманси. Okремо на заході діяв ярмарок українських брендів. Захід реалізовано за допомогою проєкту «Culture Helps / Культура допомагає», що співфінансується Європейським Союзом у межах спеціального конкурсу пропозицій для підтримки українських переміщених осіб та українського культурного та креативного секторів. Проєкт реалізовували ГО «Інша Освіта» та zusa (Німеччина).

За кордоном

24 квітня у Стокгольмі, у Королівському концертному холлі, відбулося відкриття другого «Європейського фестивалю: Українська весна», який було організовано за координації Українського інституту в Швеції низкою дипломатичних і культурних установ різних країн, що працюють у Стокгольмі, а також за підтримки Європейської комісії і Об'єднання інститутів культури країн Європейського союзу EUNIC. Концепція заходу полягає в тому, щоб представити Україну як невіддільну частину спільної європейської культурної спадщини. Фестиваль тривав до 7 травня та об'єднав 12 культурних подій на 10 різних майданчиках Стокгольма. Кожен з 12 днів фестивалю було присвячено одному з українських митців, який загинув на фронті. Перший день – оперному співаку Василю Сліпаку. Цього вечора піаністка, засновниця і директорка Українського інституту у Швеції Н. Пасічник представила своє переосмислення твору Баха «Добре темперований клавір» разом із вокальним квінтетом Calmus Ensemble (Лейпциг). 29 квітня на фестивалі було присвячено пам'яті соліста балету Національної опери України О. Шаповала. Цього дня виступала прима Паризької опери, балерина і хореограф Клермарі Уста. Спеціально для фестивалю вона створила композицію, для якої надихалася творчістю Лесі Українки.

Музика В Україні

13 квітня у Харкові розпочався щорічний фестиваль KharkivMusicFest. На концерті-відкритті події виступив іспансько-німецький диригент Рок Фаргас із Національним ансамблем солістів «Київська камерата». Разом вони представили твір українського композитора Золтана Алмаші «Місто Марії»,

присвячений Маріуполю. Фаргас став єдиним іноземним артистом, який погодився виступати в Харкові.

14 квітня у Львові відбулося відкриття традиційного Міжнародного фестивалю джазу Lviv Jazz Days 2024. З-за кордону на фестивалі виступив жіночий інструментальний джазовий колектив «O.N.E.» з Польщі.

За кордоном

З 27 квітня по 7 травня Національний ансамбль солістів «Київська камерата» зіграв серію концертів у Сполучених Штатах Америки: Нью-Йорку, Гринвічі та Вашингтоні, зокрема на сцені нью-йоркського Карнегі-холу. У концертному проєкті «USA for Ukraine» також взяли участь канадська диригентка українського походження Кері-Лінн Вілсон, меццо-сопрано, лауреатка премії «Греммі» Джойс Дідonato та український хор «Думка» (Нью-Йорк). Українські солісти програми – очільниця «Київської камерати», скрипалька Богдана Півненко, піаніст Дмитро Таванець та альтистка Катерина Супрун. Концерти, які відбулися в Карнегі-холі та Кеннеді-центрі, мали благодійну мету – збір коштів на гуманітарні потреби зруйнованих та деокупованих міст України. Ініціатором та організатором концертного туру виступила благодійна організація USA for Ukraine, а головним партнером – Дом Майстер Клас.

5 квітня у Дартмутському коледжі в США було презентовано музичний твір на основі роману Софії Андрухович «Амадока». Над проєктом працювали три українські композитори – Альберт Саприкін, Борис Логінов і Максим Коломієць з кураторкою, членкинею ГО TRANSLATORIUM Веронікою Ядухою, а також музиканти та викладачі з Дартмута і Верхньої Долини. Проєкт фінансується Програмою Гарріса у Дартмутському коледжі та відбувається за підтримки Департаменту музики Дартмута, Диджитальної лабораторії етнічного майбутнього та Центром мистецтв Гопкінса.

У місті Хорв у Швейцарії відбувся тур українського фолькгурту Kyiv Ethno Trio у межах творчої резиденції фонду Stiftung am See. Резиденція, партнером якої став Український інститут, допомогла музикантам налагодити двосторонні культурні зв'язки та презентувати сучасну українську музику за кордоном. У межах резиденції музиканти взяли участь у концертній серії в м. Базель, у церкві св. Єлизавети, в м. Люцерн, в українському культурному центрі; провели концерт та панельну дискусію «Стале представлення українських митців у швейцарському культурному середовищі і можливості їх залучення в європейські культурні процеси» за участі представників етноджазових фестивалів та дієвців музичної індустрії в культурному центрі Haus am see м. Хорв, дали концерт у культурному центрі Kulturmühle та у Реформаторській церкві м. Хорв.

Харківський кросовер-оркестр PRIME Orchestra провів гастролі з програмою «Rock Sympho Show» у німецьких містах Бонн і Вупперталь (4 і 5 квітня), у французьких – Орлеані і Парижі (7 і 9 квітня) та у Великій Британії: у Бакстоні (13 квітня), Блекберні (14 Квітня), Глазго (15 квітня), Ньюкаслі (16 квітня) і Ліверпулі (17 квітня).

13 квітня представниці України на Євробаченні – 2024 Alyona Alyona & Jerry Heil взяли участь у промоконцерті у столиці Нідерландів Амстердамі. Також співачки виступили на нідерландському телебаченні – артистки виконали пісню «Teresa & Maria» на популярному щоденному ток-шоу «Sophie & Jeroen».

На музичному фестивалі Coachella, який проходив у Каліфорнії (США) впродовж двох вікендів, 12–14 квітня та 19–21 квітня, виступили двоє українських виконавців: електронний дует Arbat та діджейка О. Аркуша, яка творить під псевдонімом Miss Monique.

Калуські творчі колективи, серед яких духовний оркестр «Золоті сурми» та ансамбль мажореток «Сузір'я», представляли Україну на Міжнародному музичному фестивалі, що тривав 19–21 квітня у Франції, у містах Аллонес та Шоле Канде.

В університеті Сорбонна у Франції 24–25 квітня вперше відбулася конференція, присвячена українській музиці, а також концерт камерної музики від 1920-х років до сьогодення. Під час конференції увагу приділили українському музичному авангарду 1920-х років, шістдесятництву, подоланню травм війни у композиторській творчості. Події організували університет Сорбонни, IReMus, Український інститут та UCMF за підтримки École doctorale ED5 та Philomel, у межах Ukraine Program (керівник – Жан-Касьєн Білле).

Театр

В Україні

З 12 по 28 квітня в п'яти містах України (Рівному, Житомирі, Чернігові, Києві та Івано-Франківську) проходив чесько-український «Фестиваль взаємності». Мета події – об'єднати митців Чеської Республіки та України й сприяти міжнародному діалогу та співпраці. З виставами до України приїхали чотири чеські колективи: незалежний експериментальний театр «Лішень» та документальний театр «Фесте» (обидва з м. Брно), незалежна театральна формація «Тепер вдих і лети» та авторський театр Дебори Штисової з Праги. Крім вистав, відвідувачі могли взяти участь у двох майстер-класах та переглянути короткометражні фільми митців України та Чехії. Головний ініціатор фестивалю – театральний режисер Давід Зелінка (театр «Лішень»). Проект втілювався за фінансової підтримки Міністерства культури Чеської Республіки, Національного плану відновлення Чеської Республіки та ЄС.

19, 20 і 21 квітня в Києві відбулася українська прем'єра відомого бродвейського мюзиклу «Чикаго» Джона Кандера. Проект втілила команда Національної оперети України, яка після кількох років перемовин отримала ліцензію на постановку «Чикаго» в Україні.

За кордоном

11–17 квітня у Дюссельдорфі (земля Північний Рейн-Вестфалія, Німеччина) тривав семиденний загальноєвропейський театральний фестиваль «Fokus Ukraine 777 Tage Днів Days», присвячений війні в Україні. У його програмі було представлено близько двох десятків тематичних вистав,

створених за період повномасштабних бойових дій росії в Україні, як провідними українськими колективами, так і театральними діячами Польщі, Білорусі, Естонії та Німеччини. Місцем проведення події став міський театр Дюссельдорфа (D-haus Dusseldorfer Schauspielhaus), колектив якого з початку війни активно виступив на підтримку України, надавши одну зі своїх сцен для творчих пошуків українським театральним діячам. Ініціаторами проведення та кураторами фестивалю «Fokus Ukraine 777 Tage Днів Days» виступили драматургиня вищезазначеного театру Біргіт Ленгернс та український режисер Стас Жирков. У рамках відкриття події виступив, зокрема, український жіночий театральний-музичний гурт Dakh Daughters з новою програмою «Лупаймо сю скалу!». У постановці митців з України та Дюссельдорфа було представлено вистави «Орестея. Після війни» за мотивами Есхіла в адаптації Тамари Трунової і Стаса Жиркова та «Одіссея» Павла Ар'є, за мотивами Гомера. Центр сучасного мистецтва «Дах» представив спільно з Neues Schauspiel Lüneburg документально-музичну виставу «Серце матері» Влада Троїцького. Серед учасників від України на фестивалі також були київський театр «Золоті ворота» з виставою «Люби мене не покинь» Ольги Анненко, Театр імені Лесі Українки (Львів) з виставою «146 зірок, видимих неозброєним оком» Оксани Данчук та Харківський державний академічний театр ляльок ім. В. А. Афансьєва з виставою «Жираф Монс» О. Дмитрієвої.

Академічний театр «Київ модерн-балет» представив 13 квітня прем'єру балету «Друзі» у рамках фестивалю «Квітнева музика Петеріса Вакса» у концертному залі «Цесіс» у Латвії. Новий балет на музику латвійського композитора Петеріса Вакса «Київ модерн-балет» показав разом з постановкою «Underground», де також звучить його музика.

Актори Хмельницького обласного академічного музично-драматичного театру імені М. Старицького презентували виставу-перформанс «Маріуполь – надія на світанок», яку створили драматургині Марина Борник-Гулевата та Марина Пінчук, у двох європейських країнах: 23 квітня – у Кракові (Польща), 25 і 26 квітня – у Барселоні (Іспанія). Для іноземних глядачів підготували субтитри польською і синхронний аудіопереклад іспанською. Проект «Гастролі інтерактивної вистави-перформансу арттерапії, будуємо мрію «Маріуполь – надія на світанок» з семінаром-дискусією з питань відновлення психоемоційного стану українців та початку відбудови України» реалізовували за допомогою партнерів: Fundacja Widowisk Masowych (Краків, Польща) та Ukrainian Association «Djerelo» (Барселона, Іспанія). Він співфінансований програмою ZMINA: Rebuilding за підтримки міжнародного благодійного фонду «Ізоляція», Trans Europe Halls та MalyBerlin. Програму ZMINA: Rebuilding створено завдяки Європейському Союзу в рамках спеціального конкурсу заявок на підтримку українських переселенців та українського культурного і креативного секторів.

Традиційна конференція лідерів та менеджерів оперного мистецтва, яку проводить мережа Opera Europa, відбулася 11–14 квітня у Відні. Гостей приймали відразу три провідних оперних театри міста: Wiener Staatsoper, MusikTheater an der Wien та Volksoper. Україну було представлено цього разу

широкою делегацією, а саме командою Open Opera Ukraine у складі Г. Григоренко, Г. Гадецької, Н. Хмільовської та О. Островського; Львівську національну оперу було представлено її лідером В. Вовкуном, А. Сітарським та О. Громишем; Харківський національний театр опери та балету – І. Тулузовим, А. Радієвською, Д. Васильєвим та М. Захаровим; Київську оперету – О. Цибою. Також як нових членів мережі Opera Europa, Україну представляла формація Opera Bridge Ukraine в особах О. Савчук та О. Саприкіної.

Метрополітен-опера запросила працівників українських оперних театрів та незалежних організацій взяти участь у програмі стажування для обміну досвідом та ознайомлення з принципами та методами роботи, які використовуються в одному з найбільших театрів США. Програма стажування стала можливою завдяки ініціативі першої леді України Олени Зеленської, запрошенню Метрополітен-опера, підтримці Міністерства культури та інформаційної політики України та посла, постійного представника України в ООН, Сергія Кислиці. Програма реалізується за сприяння Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти. Стажування триватиме з вересня по грудень 2024 року.

Кіно В Україні

26 квітня у Києві, у кінотеатрі «Жовтень», пройшла церемонія нагородження лауреатів фестивалю квір-кіно SUNNY BUNNY 2024. До цьогорічної програми фестивалю увійшли 60 фільмів з 35 країн світу, які були представлені у восьми програмах. Приз за найкращий фільм Міжнародного конкурсу повнометражних фільмів отримала стрічка «Вся ця тиша» режисера Дієго дель Ріо (Мексика, 2023), а Спеціальну відзнаку – фільм «Еггтед і Твінкі» режисерки Сари Камбі Голланд (США, 2023). Переможцем міжнародного конкурсу короткометражних фільмів стала стрічка «Діллотектоніка» Томаш Паули Маркеш (Португалія, 2023); Спеціальну відзнаку отримала стрічка «Болеро» режисера Нанс Лаборд-Журда (Франція, 2023). Приз глядацьких симпатій отримав конкурсний фільм «І ось прийшла любов» режисерки Катель Кіллевере (Франція, Бельгія, 2023). Також вперше на фестивалі SUNNY BUNNY працювало журі Спільки кінокритиків України (СКУ). Диплом за найкращий фільм Міжнародного конкурсу повнометражних фільмів від журі Спільки кінокритиків України отримав «Перехід» грузинського режисера Левана Акіна. Спеціальною відзнакою було відзначено фільм «Вся ця тиша» Дієго дель Ріо. У головному журі разом з українською акторкою О. Черкашиною та директором квір-кінофестивалю Meziratра Павелом Бічком (Чехія) працював кінорежисер, сценарист і продюсер Ромас Забараускас (Литва). У програмі фестивалю відбулася прем'єра останньої картини Забараускаса «Письменник». Фестиваль проведено за фінансової підтримки, зокрема, Міжнародного фонду «Відродження», Європейського Союзу, Фонду імені Гайнріха Бьолля в Україні, Jägermeister, Міжнародної організації Outright International, Українсько-данського молодіжного дому. Фестиваль пройшов за підтримки Посольства Італійської Республіки в Україні, Посольства Королівства Іспанія, Посольства

Аргентини, Італійського інституту культури в Україні, Французького інституту в Києві, Чеського центру в Києві.

18–19 квітня в національному історико-архітектурному музеї «Київська фортеця» відбувся X Міжнародний фестиваль історичного кіно «Поza часом». У його програмі було показано 10 фільмів українських та іноземних кінематографістів. Зокрема нагороди отримали: Гран-прі і кращий історичний фільм – «Діти України» британської режисерки та військової кореспондентки Шахіди Тулаганової; краща режисура – «Сигнал» польського режисера Кшиштофа Римші.

У столичному кінотеатрі «Жовтень» 11–15 квітня тривав Тиждень австрійського кіно. Фестиваль відбувався вже вдованадцятьє. Захід організовує Посольство Австрії в Україні спільно з компанією «Артхаус трафік». До події долучились, зокрема, дипломати європейських країн, а саме Онтал Гейзер, Посол Угорщини в Україні; Валеріу Ківерь, Посол Республіки Молдова в Україні; Елена Летісія Тереса Мікусінскі, Посол Аргентинської Республіки в Україні; Радек Пех, Посол Чехії в Україні. Кінофестиваль розпочався з перегляду драми «Ціле життя» Ганса Штайнбіхлера. Також у програмі – «Прийшов, побачив, переміг» Даніеля Гьойзела та Юлії Німан, «Лазня диявола» Северіна Фіали та Вероніки Франц, «Виходячи за межі» Андреаса Шміда.

Об'єднання українських документалістів «Вавилон'13» презентувало новий документальний проєкт «Південь-Північ-Захід-Схід», що складатиметься з шести фільмів про людей у найгарячіших точках лінії фронту. Першим епізодом стала історія «Нью-Йорк. Часів Яр. Хліб». Проєкт «Північ-Південь-Захід-Схід» реалізується за підтримки Фонду «Партнерство задля стійкості України», який фінансується урядами Великої Британії, Канади, Нідерландів, США.

Українська кіноакадемія у співпраці з Netflix оголосила про проведення грантової програми для сценаристів і продюсерів з України, зокрема для тих, хто був переміщений через війну. «Грантова програма: Розробка сценаріїв та ексклюзивні онлайн сесії з експертами EAVE» має на меті допомогти українським митцям на батьківщині та по всьому світу у продовженні й розвитку їхньої роботи.

Проєкт Transformation Communications Activity (TCA), що фінансується USAID, у партнерстві з Міністерством культури та інформаційної політики України оголосили приймання заявок на чергову ітерацію конкурсу соціально вагомого аудіовізуального контенту PITCHUA+, що має на меті сприяти створенню якісного контенту для телебачення, онлайн-платформ та кінотеатрів, який висвітлює єдність України в її різноманітності, спонукає не бути осторонь, брати активну участь у житті країни та надихає історіями про сильних особистостей. Переможці PITCHUA+ отримають часткове або повне фінансування виробництва проєкту, а також експертний супровід на всіх етапах його створення.

За кордоном

Стрічка «Назавжди-назавжди» режисерки Анни Бурячкової отримала головний приз «Золотий тюльпан» за найкращий фільм на 43-ому Міжнародному кінофестивалі у Стамбулі (проходив з 17 по 28 квітня) в межах програми International Competition.

Документальний фільм «Тиха депортація», який створила команда проекту «Крим.Реалії», отримав у США золоту нагороду телекінопремії New York Festivals 2024 (New York Festivals TV & Film Awards) у США у номінації «Права людини». «Крим.Реалії» – кримський проект української служби «Радіо Свобода» – стартував у березні 2014 року, відразу після окупації та під час анексії росією Кримського півострова.

У міжнародному кінофестивалі goEast Film Festival у Вісбадені (Німеччина) в основній конкурсній програмі взяли участь два українські фільми, створені за підтримки Державного агентства України з питань кіно: «Степне» режисерки Марини Вроди (покази пройшли 26 та 27 квітня) та «Киснева станція» І. Тимченка (створено у копродукції України, Чехії, Словаччини; покази – 28 і 29 квітня).

У Торонто 4 квітня розпочався чотириденний фестиваль українського кіно, який проводився вже другий рік поспіль. Фестиваль відкрила стрічка «Звідки куди» польського режисера Мачека Хамели. Також до програми фестивалю ввійшли такі фільми: «Я працюю на цвинтарі» О. Тараненка (Україна/ Польща), «Віддана» Х. Сиволап, «Люксембург, Люксембург» А. Лукіча, «Ля Палісада» Ф. Сотниченка, «Клондайк» Марини Ер Горбач (Україна/Туреччина), «Валерія виходить заміж» М. Вінік (Україна/Ізраїль), «Ми не згаснемо» А. Коваленко (Україна/Франція/Польща/США) та збірка короткометражних анімаційних фільмів.

Дні європейського кіно в Туреччині, які стартували 15 квітня в Анкарі, другий рік поспіль відкрили показом українського фільму. Цього року на вечорі відкриття кінофестивалю було представлено «Степне» М. Вроди.

Спеціальний показ документального фільму режисера Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» було організовано 29 квітня для канадських депутатів та представників дипломатичного корпусу з ініціативи депутата Гарнета Дженіуса та за сприяння Посольства України в Канаді й Фундації «Гармонія України». Крім того, покази фільму «20 днів у Маріуполі» відбулися у студентському місті Гайдельберг, що в Німеччині, у кінозалі Нового університету, та у столиці Туреччини, Стамбулі (за організації та сприяння Посольства України в Туреччині, Посольства Німеччини в Туреччині та Гете-Інституту в Анкарі). Також «20 днів у Маріуполі» став доступний для перегляду на стрімінговому сервісі Netflix.

25 квітня у Варшаві у кінотеатрі Kinoteka відбувся показ українського художнього історичного фільму режисера Олеся Саніна «Довбуш», створеного за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Фільм показано у межах нового проекту від Центру кінокультури Анджея Вайди та кінофестивалю «Україна!» – «Cinema Ukraina», що має на меті популяризацію української культури та кіномистецтва, інтеграцію української та польської громад, а також підтримку українського кінематографа. Після показу стрічки

«Довбуш» у кінотеатрі Kinoteka відбулася зустріч із Матеушем Косьцюкевичем, який зіграв у фільмі, і дизайнером костюмів Галиною Отенко.

29 квітня прем'єрний показ фільму «Довбуш» відбувся в Сеулі. Показ відкрило Посольство України в Південній Кореї.

Показ документального фільму «Довга доба» українського режисера Алана Бадоева було організовано у штаб-квартирі Ради Європи в Страсбурзі (Франція) для представників дипломатичних представництв, співробітників секретаріату Ради Європи та представників міжнародного експертного середовища та громадськості.

У німецькому Вайнхаймі пройшов показ воєнної драми «Обмін» Володимира Харченка-Куликовського. Після фільму було організовано зустріч з режисером.

У Канаді стартував прокат українського фільму «Я і Фелікс», що є повнометражним ігровим дебютом української режисерки Ірини Цілик. Стрічку створено за підтримки Держкіно компанією ForeFilms. Подивитися її можна в кінотеатрах низки міст, серед яких – Саскатун, Торонто, Монреаль, Ванкувер, Келовна, Оттава й Ватерлоо.

У Празі (8 квітня) та Градець-Кралове (10 квітня) у Чехії відбулася прем'єра українського фільму «Редакція» режисера Р. Бондарчука. Стрічку створено у співпраці з Німеччиною, Словаччиною та Чехією за підтримки Державного агентства України з питань кіно.

Прем'єра документального фільму режисера Станіслава Капралова «У пошуках Нікі» відбулася на Нью-Йоркському кінофестивалі DOC NYC. Також фільм змогли побачити жителі Південної Кореї.

У кінотеатрі ім. генерала Сан-Мартіна в Буенос-Айресі (Аргентина) відбувся спеціальний показ двох документальних фільмів про російську повномасштабну війну проти України – «Чорнобиль 22» Олексія Радинського та «Звідки куди» польського режисера Мачека Хамели. У заході взяли участь представники української та польської громад, дипломатичного корпусу, політологічних та журналістських кіл, а також пересічні аргентинці.

Візуальні мистецтва В Україні

Анонімний європейський художник, який працює під псевдонімом Mr.K, передав до Києва артоб'єкти, створені з артефактів війни. Для експонування було обрано Національний музей Тараса Шевченка. Киянам митець підготував дві інсталяції. Це – «Відкрий свою свідомість», основний артефакт якої було передано митцю українськими військовими з зони проведення бойових дій. Друга інсталяція – «Крихка надія на щасливе життя». Вона являє собою броньовані плити 2022 року, передані з Бахмутського напрямку.

27 квітня на Думській площі Одеси відбулося відкриття тимчасової експозиції спільного артпроєкту місцевих митців та з Італії. В його основі – скульптура Михайла Рєви, яка надихнула італійських дизайнерів Антоніо Батталья та Марка Андреоні, засновників бренду In Barberia. Продюсером проєкту став Алекс Сіно.

9 квітня у Берегові на Закарпатті розпочав роботу Міжнародний мистецький пленер «Весняний Берегсас»–2024. А вже 16 квітня на площі Кошута відбулася виставка пленерних робіт митців, які представляли міста побратими Берегова на міжнародному мистецькому заході. Серед митців які взяли участь у пленері – Марія Бойдош і Марія Молнар (Угорщина, Гойдубосормень).

За кордоном

18 квітня в Італії у межах 60-ї Венеційської бієнале сучасного мистецтва відбулося відкриття Національного павільйону України з проектом «Плетіння сіток». Перед учасниками події онлайн виступила перша леді Олена Зеленська. Дружина Президента України звернула увагу західної спільноти на становище української культури під час війни та значення мистецтва для збереження цінностей людяності, солідарності та людського життя. Український павільйон реалізує тему інакшості через особистий досвід війни, еміграції, адаптації в нових суспільствах та трансформації мови під тиском російської агресії. Водночас назва українського проєкту – «Плетіння сіток» – походить від практики колективного плетіння маскувальних сіток, поширеної серед українців в умовах повномасштабного вторгнення, що досліджується як символ колективного опору перед обличчям війни. У Національному павільйоні наявні чотири проєкти: інсталяція «Робота» Олександра Бурлаки, фільм «Цивільні. Вторгнення» Даніїла Ревковського та Андрія Рачинського, інсталяція «Щирі вітання» Каті Бучацької та відео «Comfort work» Андрія та Лії Достлевих. Українські митці на бієнале також були представлені у проєктах: «Повторюйте за мною» (в польському національному павільйоні в Садах Джардіні) та «З України: сміливі мрії» від PinchukArtCenter (в супровідній програмі в Палаці Кантаріні Поліньяк).

Українська воєнна фотожурналістка Юлія Кочетова стала однією з переможниць глобального етапу міжнародного конкурсу документальної фотографії World Press Photo 2024. Її мультимедійний проєкт «Війна – особиста» (War is personal) було визнано найкращим у категорії «Відкритий формат» (Open Format). Проєкт поєднує фотографічні зображення з поезією, аудіокліпами та музикою.

Україна представила свою програму на відкритті фестивалю молодой європейської фотографії Circulation(s), який розпочався 6 квітня в Парижі в мультикультурному центрі Senquatre. Окрім фотографії, програма вікенду була присвячена творчості молодих українських митців, сучасній українській музиці та дегустації української їжі. Цього року, за підтримки Посольства України у Франції, у програмі «Фокус Україна» брали участь чотири українські молоді фотографи: Марина Бродовська, Ліза Букреева, Євгенія Лаптії та Дмитро Толкачов. Сучасне українське аудіовізуальне мистецтво представила українська електронна формація «ТИСК», яка об'єднує музикантів, фотографів та візуальних митців з Харкова і Львова. Французам показали окремий проєкт «Тиск. Досвід».

Український дизайнер Михайло Рафайлик переміг у щорічному міжнародному конкурсі шрифтів Type Directors Club, який проводився у Нью-Йорку.

24 квітня його нагородили Сертифікатом типографічної майстерності за шрифт під назвою Decutto, який було відзначено у підкатегорії Single Axis Type Family (Шрифтова родина з однією віссю) категорії Type Design (Дизайн шрифтів).

Виставка кінетичної скульптури «Фонтан виснаження» українського художника Павла Макова проходила з 11 квітня по 29 червня в головному дворі музейного кварталу Відня. «Фонтан виснаження» являє собою кінетичну скульптуру з 78 мідних лійок, розташованих у формі трикутника, через які поступово спадає вода. Ця композиція символізує виснаження природних ресурсів та людства. Ідея скульптури виникла у Макова у 1990-х роках після аварії з водопостачанням у Харкові. Проєкт було представлено на Венеційській бієнале у 2022 році.

24 квітня у Нідерландах, у місті Герлен, відбулося відкриття виставки 14 сучасних українських художників What Hinders A Sermon Becomes One («Те, що заважає стати проповіддю, стає нею»). Оглянути її можна у костелі Святого Панкратія до 1 вересня. Більшість робіт присвячено війні і руйнуванням та їхнім фізичним й психічним наслідкам.

У будівлі мерії Торонто було розгорнуто фотовиставку «Маріуполь», до якої увійшли 40 фотографій українських журналістів Євгенія Малолетки і Мстислава Чернова із життя українського міста під час його облоги російськими окупаційними військами в 2022 році. Відкриттям цієї виставки Генеральне консульство України розпочало серію заходів, присвячених окупованому місту і його захисникам.

З 26 квітня до 1 травня у м. Пафос (Кіпр) проходила виставка «Що триває довше, ніж надія?», яку представила художня галерея VELYCHKO.GALLERY за підтримки Посольства України в Республіці Кіпр та Посла Руслана Німчинського. Виставка стала результатом художньої резиденції CARV_24 (Cyprus Art Residency Villa) за участі українських художниць Анни Звягінцевої, Ольги Штейн, Інги Леві, художника Богдана Бунчака та запрошеної кураторки резиденції Галини Глеби.

Нідерландське видавництво Jar Sam Books випустило фотокнигу української фотографки Г. Грабарської «Моя мама хоче повернутися додому». Проєкт «Моя мама хоче повернутися додому» також є переможцем відкритого конкурсу FotoDok. Для видавництва Jar Sam Books вона стала першою книгою українського автора.

Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні

У Національному музеї історії України 30 квітня відбулася урочиста презентація 274 предметів археології та монет, затриманих на кордоні Естонської Республіки та переданих Естонською Республікою в Україну. Це прикраси скіфського, передримського та римського часів, а також середньовічні

знахідки. До заходу долучився заступник глави дипломатичної місії Естонії Вагур Соосаар.

Музей історії міста Києва презентував виставковий проєкт, присвячений Японії – її унікальній природі, культурі та людям. Підготувати цей виставковий проєкт допомогли спеціалісти Музею мистецтв KYOCERA міста Кіото. Виставка містила дві основні тематичні лінії: близько 20 робіт японської пейзажної графіки з колекції Музею історії міста Києва, що у 1978 році столиці подарувало місто Кіото разом із Асоціацією художників школи Нанга; понад 100 сучасних фотографій української мисткині, фотографині та ілюстраторки Вери Бланш, яка знайшла прихисток в Японії.

9 квітня у галереї Ужгородського замку відбулося відкриття виставки світлин «Роми між двома світовими війнами», приуроченої до Міжнародного дня ромів. Спільну ідею втілили в життя колектив Закарпатського обласного краєзнавчого музею ім. Т. Легоцького та Закарпатська обласна молодіжна громадська організація «Гідність» («Патів»), за фінансової підтримки німецького фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє». Серед авторів, представлених на виставці світлин, – чеські фотографи Фердинанд Бучина, Богуміл Ваврушек та Яромир Функе, американська фотокореспондентка Маргарет Бурк-Вайт. Було презентовано також фото з колекцій музейних фондів Чехії (Народний музей), Польської Республіки (Музей культури ромів у Варшаві), США (Меморіальний музей Голокосту).

Фахівці Львівської філії Національного науково-дослідного реставраційного центру України (ННДРЦУ) обстежили музейні експонати (твори іконопису, олійного живопису, дерев'яної поліхромної скульптури) в Державному історико-культурному заповіднику Дубна та здійснили реставраційно-консерваційні заходи щодо збереження окремих пам'яток зі збірки. Роботу виконали в рамках міжнародного проєкту з підтримки ННДРЦУ в партнерстві з Міжнародним альянсом із захисту культурної спадщини в зонах конфлікту ALIPH (Швейцарія), Смітсонівським інститутом (США) та компанією UBER Technologies, Inc. (США).

Державний архів Львівської області оцифрував та опублікував 150 000 документів Національного архівного фонду 2 оп. 1 «Магістрат королівського столичного міста Львова». Це реалізовано завдяки підтримці Міжнародного альянсу із захисту спадщини в зонах конфлікту (ALIPH) та фірми «Архівні Інформаційні системи».

18 квітня, у Міжнародний день пам'яток та визначних місць, в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова в Києві відбулася конференція для учнів Асоційованих шкіл ЮНЕСКО «Маркери ідентичності: міжнародний захист». У події взяли участь, зокрема, представники ЮНЕСКО.

За кордоном

Національний заповідник «Софія Київська» став повноцінним членом організації Europa Nostra, що опікується культурною та природною спадщиною в Європі. Метою цього пілотного проєкту, що фінансується ЄС, є: мобілізація

зацікавлених сторін на всіх рівнях управління для сприяння кліматичним діям щодо спадщини й культури; залучення та охоплення аудиторій, які зазвичай не беруть участі у заходах, пов'язаних з культурною спадщиною, з особливим акцентом на молодь; повне використання можливостей, які пропонує цифрова трансформація, щоб зробити контент, політику, ініціативи, проекти та новини у сфері культурної спадщини легкодоступними для всіх.

Ознайомитися з картинами української народної художниці Марії Примаченко можна було на виставці «A Tiger came into the Garden» у Музеї сучасного мистецтва у Варшаві. Тут експонувалися 90 її робіт. Презентація творчості художниці в Польщі базована на творах із колекції Едуарда Димшиця і є продовженням презентованого у 2022 році проекту у Національному музеї імені Андрея Шептицького у Львові. Також показ робіт у Польщі став можливим завдяки співпраці з Prymachenko Family Foundation, яка охороняє спадщину мисткині. Крім того, виставка картин української народної художниці М. Примаченко, наданих Prymachenko Family Foundation, експонувалася у межах весняної сесії Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) у Страсбурзі 16 та 17 квітня. Мета експозиції – не лише продемонструвати самобутній стиль всесвітньо відомої мисткині, але і звернути увагу європейських депутатів на українську культурну спадщину, яка фактично знищується через вторгнення росії.

Креативні індустрії В Україні

З 1 по 7 квітня в Києві тривав Тиждень українського дизайну та інновацій. Захід відбувався вдруге та проходив під егідою World Design Weeks, глобальної мережі, що об'єднує тижні дизайну в більш ніж 40 містах по всьому світу. Серед учасників – українські дизайнери та європейські фахівці, які поділилися своїм досвідом і провели майстер-класи.

Фото львівського фотографа Юрка Дячишина із серії Terra Galicia втілили у ексклюзивні килими. Співпрацю митцю запропонував український бренд Rugsandrugs, який в межах своєї першої колекції виготовляє килими ручної роботи в Непалі на основі зображень ландшафтів Галичини. На початку квітня бренд Rugsandrugs представив килими з колекції Terra Ukraina під час українського Тижня дизайну.

За кордоном

У Міланському тижні дизайну, що проходив з 15 до 21 квітня взяла участь Вікторія Якуша, українська мисткиня, архітекторка та дизайнерка, яка представила експозицію під назвою «Скарб», створену за мотивами золотої діадеми гунів, викраденої російськими окупантами з Мелітопольського міського краєзнавчого музею.

Український бренд LITKOVSKA відкрив власну інсталяцію у концепт-сторі Dover Street Market Ginza в Токіо. У проекті дизайнерка Лілія Літковська досліджує глибинне усвідомлення надії та стійкості. В основі інсталяції – колекція бренду SS'24REBIRTH.

House of Europe запустив Creative Business Boost – платформу для стрімкого зростання креативного бізнесу. Це програма для малого та середнього бізнесу, яка має на меті допомогти підприємцям вивести свою справу на новий рівень. Отримати консультації експертів та фінансування можуть підприємці зі сфери музики, перформативних мистецтв, відео, архітектури, ремесел, дизайну та інших секторів креативних індустрій. Creative Business Boost допоможе підприємцям вийти на іноземний ринок, запустити новий продукт або облаштувати виробництво. Для цього House of Europe пропонує до 10 000 євро на розвиток бізнесу, чотири зустрічі з українськими бізнес-консультантами, спілкування з експертами з ЄС та регулярні зустрічі з іншими креативними підприємцями. House of Europe – це програма, створена для підтримки професійного та творчого обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС і Великій Британії, що фінансується Європейським Союзом. Вона зосереджена на культурі й креативному секторі, освіті та роботі з молоддю, соціальному підприємстві та медіа.

Література В Україні

Лауреаткою премії Drahomán Prize для перекладачів з української мови на мови світу за 2023 рік стала польська перекладачка Катажина Котинська. Їм'я переможниці оголосили 23 квітня, у Всесвітній день книги та авторського права, під час урочистої церемонії, що відбулася в Києві у книгарні «Сенс». Нагороду Катажині Котинській вручив генеральний директор Українського інституту Володимир Шейко. Спеціальну відзнаку «за побудову українсько-грузинських культурних мостів» отримав перекладач з української мови на картвельську, доктор філологічних наук, заслужений діяч мистецтв України Рауль Чілачава. У 2023 році у Сакартвелі вийшли три українські книжки в перекладі Рауля Чілачави: Маркіян Камиш «Оформляндія, або Прогулянка в Зону»; антологія «Словник війни»: українські автори про війну; Тарас Шевченко «Думи мої...».

50 віршів 25 поетів з України та Литви увійшли до антології англomовної поезії про війну в Україні «Голоси війни і надії», виданої у Львові. Авторкою ідеї, упорядницею та поетесою-учасницею збірки є чернівецька журналістка, громадська і культурна активістка Анна Попович.

Український інститут книги разом з організацією, яка підтримує переклад, друк і видання фінської літератури за кордоном – FILI – Finnish Literature Exchange – оголосили конкурс для українських видавців. Для участі у програмі фінськими колегами буде відібраний один український видавець, який поїде у Гельсінкі у Фінляндії на період з 10 по 13 червня.

За кордоном

Україна взяла участь у Болонському ярмарку дитячої книги, який відбувся з 8 по 11 квітня в м. Болонья (Італія). На національному стенді, організованому Українським інститутом книги, було представлено 20 видавництв. У межах Болонського ярмарку дитячої книги діяла ініціатива

Talking Pictures-2024, організована BolognaBookPlus у співпраці з Книжковим Арсеналом. Це колекція, сформована з 54 українських візуальних видань для дорослої аудиторії. З усіх учасників міжнародне журі обрало переможця, яким став – «Telegraf» від Projector Publishing & Store. Спеціальні відзнаки отримали – «NIKIFOR / НИКИФОР» Мирослави Мудрак від видавництва «Родовід» та Українського музею у Нью-Йорку (2023), «Бог свободи» Юлії Мусаковської від видавництва Старого Лева (2021) і «Hometown» Руслани Ключко, самвидав (2023). Спецвідзнаку BolognaRagazzi CrossMedia Awards 2024 у категорії «Книги і цифрові платформи» на Болонському ярмарку дитячої книги отримав проєкт Better Time Stories («Історії кращого часу») від українських розробників. Цьогоріч інтерактивну платформу Better Time Stories представили на національному стенді Болонського книжкового ярмарку дитячої книги. Better Time Stories, або ж «Історії кращого часу» – неприбуткова ініціатива на підтримку українських дітей, які були змушені покинути свої домівки через війну. Інтерактивні книжки створені для дітей віком від 3 до 7 років та дозволяють записати аудіоверсію оповідань від членів сім'ї, що лишаються в Україні. Патронами проєкту стали принцеса Нідерландів Лорентьєн ван Ораньє, перша леді України Олена Зеленська, перша леді Німеччини Ельке Бюденбендер та перша леді Австрії Доріс Шмідауер. Нагорода BolognaRagazzi CrossMedia Awards присуджується міжнародним журі. Фахівці кожного року оцінюють понад 100 проєктів з 30 країн. У межах програми Болонського ярмарку дитячої книги 9 квітня відбулася подія «Tales of EUkraine: intermediate results», в якій взяли участь заступниця директорки Українського інституту книги з питань міжнародної співпраці Олена Одинока, заступник директора Федерації європейських видавців Енріко Туррін, провідна редакторка видавництва Vivat Олена Рибка та спізасновник проєкту Better Time Stories Андрій Шмигельський. Учасники говорили про важливість підтримки книговидавництва в Україні під час війни, про роль двомовних книг для найменших поколінь читачів, які змушені були переїхати зі своїх домівок за кордон через російську агресію. А також про те, що українські видавці створюють книги для дітей, попри війну, навіть у Харкові, який постійно обстрілює росія.

Уперше Україна взяла участь у Брюссельській книжковій виставці (відбулася з 4 по 7 квітня) з національним стендом. Гаслом участі було «Крихкість існування». На національному стенді України свої книги представили 6 видавництв. В основній літературній програмі Брюссельської книжкової виставки були події з письменником А. Курковим та поеткою Л. Якимчук.

У межах 48-го Міжнародного книжкового ярмарку в Буенос-Айресі (Аргентина) відбулося офіційне відкриття Українського національного стенда, до створення та функціонування якого були залучені представники української громади Аргентини, зокрема, Українська центральна репрезентація. Також під час 48-го Міжнародного книжкового ярмарку в Буенос-Айресі проходили заходи, присвячені Україні. Зокрема 28 квітня Українська центральна репрезентація в Аргентинській Республіці спільно з Товариством аргентино-українських випускників університетів презентували дві книги: «Соломія

Крушельницька: українка, що завоювала серце Аргентини» авторства Роксолани Гнатюк та «Повернення України – про державу та національну ідентичність» професора Поля Роберта Маґочі з Торонто (Канада). Переклад книги здійснив Хав'єр Вераменді.

Лавреатами перекладацької премії Американської асоціації з українознавчих студій (AAUS) стали Віталій Чернецький (американський славіст, літературознавець, перекладач української літератури англійською мовою) та Ірина Шувалова (поетка та дослідниця з Києва, яка мешкає в Осло) за переклад поетичної книжки Остапа Сливинського «Зимовий король». Також члени журі відзначили антологію «Бабин Яр: Реакція українських поетів» (збірку *Babyn Yar: Ukrainian Poets Respond* видав Український науковий інститут Гарвардського університету, переклад англійською збірки здійснили Остап Кінь та Джон Геннессі).

Українська поетеса Галина Крук увійшла до короткого списку міжнародної поетичної премії Griffin Poetry Prize (Канада) з книжкою «A Crash Course in Molotov Cocktails» («Прискорений курс з коктейлів Молотова»). Більшість поезій у збірці написана після 24-го лютого, паралельно українською й англійською мовами. Збірку переклали доцентка кафедри слов'янської літератури та культури Стенфордського університету Юлія Ільчук і професорка літератури в Каліфорнійському університеті в Сан-Дієго Амелія М. Глейзер.

Книги Станіслава Асеєва і Сергія Жадана увійшли до довгих списків Премії американського ПЕН-клубу PEN America Translation Prize. «Світлий шлях: історія одного концтабору» С. Асеєва претендує на нагороду у категорії, яка відзначає найкращі переклади прози англійською мовою. Переклад здійснили Ніна Мюррей і Зеня Томпкінс. Книжка ж поезій Сергія Жадана *How Fire Descends* («Як спадає вогонь») претендує на нагороду в категорії, якою відзначають найкращі переклади поезії англійською мовою. Переклад з української виконали Ванда Фіппс та Вірляна Ткач.

Французька літературна премія Академії Малларме номінувала збірку Любові Якимчук «Абрикоси Донбасу» у номінації «найкращі поетичні збірки в перекладі». Книжка «*Les Abricots du Donbas*» у перекладі Ірини Дмитришин й Агати Бонін вийшла у видавництві «*Les éditions des femmes*» у 2023 році.

У варшавському видавництві «*Państwowy Instytut Wydawniczy*» вийшов друком роман «Орфей і Соломія» Олександра Клименка у перекладі польською Богдана Задури.

18, 19 та 22 квітня у Варшаві, Гданську та Кракові відбулися дискусії про українську літературу, які точилися навколо презентації польських перекладів романів Валер'яна Підмогильного «Місто» та Майка Йогансена «Подорож ученого доктора Леонардо». Участь у заходах взяли перекладачі Марцін Гачковський та Мацей Пйотровський, а також інші літературознавці та перекладачі. Зокрема у Варшаві захід, що мав назву «Авангард на війні», відбувався у рамках виставки «Тигр у саду. Мистецтво Марії Примаченко» у Музеї сучасного мистецтва. Це була розмова двох польських літературознавців та перекладачів Мацея Пйотровського і Томаша Шершеня.

П'єса-феєрія Лесі Українки «Лісова пісня» вийшла друком італійською мовою в серії Oscar Classici в італійському видавництві Mondadori. Перекладачка – Ярина Груша.

У будапештському видавництві Labirint видано поетичну антологію «Nét nyelven beszélünk» («Усі ми говоримо однією мовою»), до складу якої увійшли вірші української поетеси Ії Ківи та інших європейських авторів. Переклад угорською мовою виконала Діана Воннак.

26 квітня у бібліотеці НАТО в Брюсселі відбулася презентація книги українського подружжя Вікторії та Павла Матюшів «Листи кохання та війни». Ініціаторкою створення книги виступила французька журналістка Доан Буї, яка доповнила текст листів своїми коментарями. Модераторкою презентації у Бібліотеці НАТО стала спеціальна представниця Генерального секретаря НАТО у справах жінок, миру та безпеки Ірен Феллін.

Бібліотеки

В Україні

У межах міжнародної співпраці за проектом «Допомога культурним установам» Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара отримала обладнання від німецького Центру допомоги мистецтву України (Ukraine Art Aid Center) за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини, за сприяння Міністерства культури та медіа Німеччини та Державної бібліотеки у Берліні. Зокрема, у межах допомоги книгозбірня отримала прилад зчитування з екрана, компактний дисплей Брайля, принтер шрифту Брайля, пристрій для створення тактильної графіки, папір для друку шрифтом Брайля, лупу.

За кордоном

26 квітня в школі для українських дітей «ЕкоПростір» Української асоціації «Єдність» (м. Будапешт, Угорщина) відбулося урочисте відкриття української книжкової полицки у рамках однойменного проекту під патронатом першої леді України Олени Зеленської, що реалізується Міністерством закордонних справ України, Міністерством культури та інформаційної політики України й Українським інститутом книги. Бібліотеку «ЕкоПростору» поповнили значною кількістю підручників, які було надано Державним комітетом телебачення та радіомовлення України. Крім того, школярі молодших класів «ЕкоПростору» отримали видання українською мовою, які було передано в рамках акції «Українським дітям – українську книгу».

Вже друга українська книжкова полицка з'явилася у Канаді. За сприяння тамтешнього посольства України її було відкрито у Центральній публічній бібліотеці Оттави. Колекція міської бібліотеки поповнилася більш як 120 книжками українською та англійською мовами. Переважно це література сучасних українських авторів, а також переклади, класичні українські твори та дитячі книги.

Благодійність

В Україні

24 квітня у приміщенні Fairmont Grand Hotel Kyiv відбувся Благодійний Віденський Бал. Цього року на події культурні діячі, дипломати, спортсмени, меценати об'єдналися задля збору коштів для благодійної організації «СОС Дитячі Містечка в Україні». Захід пройшов за підтримки мерії Відня, Посольства Австрії в Україні, Українсько-Австрійської асоціації та міськради Києва.

У виставкових залах Закарпатського музею народної архітектури та побуту відбулася ювілейна десята міжнародна виставка-конкурс «Світ писанки». Цьогоріч працівники музею зібрали 550 писанок, близько 300 – були надані майстрами на продаж. Кошти від продажу писанок будуть перераховані на потреби військових. Взяти участь у виставці виявила бажання значна кількість народних майстрів з різних куточків України та з-за кордону: зі Словаччини, Румунії, Хорватії, Чехії, Польщі, Швейцарії та США.

За кордоном

24 квітня в Українському культурному центрі у Франції на підтримку України відбувся концерт українського дуету – скрипальки Тоні Криси та піаністки Ольги Варданян. До дуету приєдналися альтист Андрій Малахов, скрипаль Пабло Шацман та альтист Венсан Дормьє. Відвідувачі концерту могли взяти участь у зборі пожертв на медичну та гуманітарну допомогу на підтримку України разом з громадською організацією Doc4Ukraine – мережею французьких професійних компаній, що реагує на нагальні потреби Міністерства охорони здоров'я України та його лікарень, взаємодіючи з місцевою владою на місцях.

У ризькому музичному центрі Daile (Латвія) в рамках «Осокінського фестивалю Свободи для України» пройшов благодійний концерт «Tautasdziesmu metamorfozes / Метаморфози народної пісні», який було відкрито виступом заслуженої артистки України, співачки, хормейстерки Оксани Нікітюк. Їй акомпанував засновник фестивалю, латвійський піаніст Андрейс Осокінс.

6 квітня в Естонській академії музики і театру у Таллінні за підтримки Посольства України в Естонській Республіці та Посольства Великої Британії в Естонській Республіці пройшов благодійний концерт класичної музики «Crossing Cultures» («Перетин культур»), в якому взяли участь українські, британські та естонські артисти.

Соліст Національної філармонії України, заслужений артист, флейтист Юрій Шутко зіграв у дуеті з японським піаністом Юсуке Ішії у Литві для підтримки українців. Ініціатором події став литовський музикознавець, доктор Даріюс Кучінскас, а організатором – президентка Каунаського департаменту Литовсько-Французького товариства Біруте Стракшене. Концерти відбулися у Вільнюсі, в камерній залі Палацу конгресів Литовської академії музики й театру, та у музеї Мікалоюса Константінаса Чюрльоніса в Каунасі.

БФ Козицького «Ми і світ» 4 квітня презентував виставку «FENÊTRE»/ «ВІКНО» в центральній частині Парижа в колишньому будинку актора Алена

Делона. Куратор виставки – Христина Береговська. Експозиція складалася з 56 творів – це живопис, графіка, фотографія, пластика та ювелірне мистецтво. Загалом було представлено роботи 24-х авторів. Виставка працювала до 24 квітня. З її організацією допомогли директорка культурно-інформаційного центру при Посольстві України у Франції Вікторія Гуленко та співкураторки проєкту Устина Юзефів і Катерина Кемпі.

Просвітництво В Україні

На Софійській площі у Києві було представлено фотовиставку «Defining Futures: Люди, команди і технології для мінної безпеки України», приурочену до Міжнародного дня просвіти з питань мінної небезпеки 2024. Організаторами стали UNDP разом із фотографом Джайлзом Дьюлі, Уповноваженим ООН з прав людей з інвалідністю в контексті війни і розбудови миру, та благодійним фондом Legacy of War Foundation.

За кордоном

У Туреччині у співавторстві турецького та українського науковців вийшла книга «Укгауна» про Україну та її сучасну історію. Упорядники книги – професор університету Башкент Ісмаїл Айдингюн та викладач університету Каппадокії, українець Валерій Морква. У передмові наголошується, що надзвичайно важливо «донести до турецького читача українську перспективу, яка не спотворена російськими наративами щодо важливих подій української історії».

Національні спільноти

За кордоном

27 квітня у столиці Туреччини, Анкарі, вперше було відзначено День культури гагаузів України, організований Посольством України в Туреччині спільно з національно-культурними товариствами України та за підтримки турецької державної агенції «ТІКА». Під час заходу діяла виставка робіт художників гагаузької спільноти Туреччини та України, також було проведено панельну дискусію про культуру українських гагаузів. У межах панелі українська науковиця і перекладачка гагаузького походження Тудора Арнаут представила видання про гагаузів та гагаузьку культуру, історію, мову, які доступні для ознайомлення в Туреччині. На завершення відбувся святковий концерт. У заході, зокрема, взяли участь посол України в Туреччині Василь Боднар, колишній посол Туреччини в Україні Ягмур Ахмет Гюлдере, голова Союзу гагаузів України Василь Келіогло, керівник об'єднання українських товариств гагаузів Юрій Димчогло, президент Товариства дружби українців Селіл Шюмер, депутатка Меджлісу кримськотатарського народу Гаяна Юксель та інші.

Підтримка України у світі

Міністерство культури Великого Герцогства Люксембург вдруге надало 35 тисяч євро для підтримки українських митців у межах розпочатої минулого року співпраці з УКФ. Відповідно до підписаної угоди, отримані кошти спрямують на підтримку українських митців через грантову програму «Стипендія на відновлення культурно-мистецької діяльності».

Грантодавці з Німеччини збільшили суму співфінансування проєкту реставрації колишнього кінотеатру «Батьківщина» на 50 тисяч доларів. Завдяки проєкту, який в Україні втілюють вперше, вдасться зберегти пам'ятку архітектури та перетворити аварійне приміщення на дієвий бізнес-хаб.

У Берліні в центральному концертному залі німецької столиці – Konzerthaus – пройшов концерт на підтримку України, ініціатором якого виступив Гаральд Кріст, голова Фонду Гаральда за демократію та різноманітність. Учасниками були музиканти Німецького симфонічного оркестру Берліна та оперні солісти, серед яких українські сопрано Ніколь Чирка, Ольга Кульчинська та баритон Андрій Кимач, а також українська скрипалька Діана Тіщенко, міжнародний хор Ukrainian Freedom Chorus. Диригувала музикантами канадка українського походження Кері-Лінн Вілсон. Зібрані кошти спрямовано ініціативі #WeAreAllUkrainians.

Посольство Держави Ізраїль в Україні передало київському Культурному кластеру «Краків» виставку ілюстрацій українських й ізраїльських художників до дитячих книжок «Око бурі». Її вперше було представлено у рамках XI «Книжкового Арсеналу» за підтримки Посольства Ізраїлю. Оскільки у „Кракові” регулярно реалізуються різноманітні проєкти для дітей, ізраїльські колеги вирішили передати виставку сюди на постійній основі.

Стівен Данкен, член Королівського товариства скульпторів Великобританії, працював упродовж трьох тижнів у Києві над творчим

проектом «Українські голоси». Разом зі своїми українськими колегами, Борисом Криловим та Олесем Сидоруком, він створював об'єкти, що мають привернути увагу британського суспільства до війни в Україні. Його макети розміщені у залі виробничо-ливарного цеху на околиці міста. В окремих композиціях митець використав уламки снарядів, шматки дерева, перо птаха, маски, невеличкий барельєф із зображенням Ісуса Христа, роботи Олеся Сидорука. Кожна деталь має своє значення і про щось переповідає, застерігає.

Серію малюнків у межах свого проекту «Стійкі кольори» створюють троє митців із Лос-Анджелеса. Символічні стінописи та графіті вже є в Ірпені, Бучі, Дмитрівці, Харкові та Ізюмі. А тепер і в Бородянці. На фасаді пошкодженого будинку тут з'явилися нові мурали – «Скрипалька» та каліграфічне написання «Слава Україні».

Нову срібну монету-писанку випустив Королівський монетний двір Канади. Як і вісім попередніх, цю унікальну монету у формі української писанки спеціально для колекції Музею писанкового розпису придбала мисткиня, дослідниця народного мистецтва, амбасадорка української культури у світі Марія Рипан з Торонто (Канада).

Матеріал підготувала

Ю.М. Темненко, провідний редактор
сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

